

Vaalan kunnan varautuminen kotoutumislain 1.3.2023 muutoksiin liittyen pakolaisten vastaanottamiseen ja kuntapaikoista päättämiseen

Hyvltk 12.12.2022 § 127

184/04.03.01.00/2022

Valmistelija

Hyvinvointijohtaja Pirjo Nikula, 0400 855 925, pirjo.nikula@vaala.fi

Kotoutumislaisissa säädetään kuntien tehtävistä kotoutumisen edistämisessä. Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään kotoutumislain mukaan osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Kotoutumislaisissa säädetään erityisiä kotoutumista edistäviä tehtäviä, kuten alkukartoituksen järjestäminen sekä kotoutumissuunnitelman laatiminen, joista vastaavat TE-toimisto ja kunta.

Eduskunta on hyväksynyt kotoutumislain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (EV 129/2022 vp), jota esitettiin hallituksen esityksellä eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 84/2022 vp). Laki on tarkoitus viedä 24.11.2022 valtioneuvoston ja 25.11.2022 Tasavallan Presidentin vahvistettavaksi, ja sen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2023. Lakimuutoksen myötä kotoutumislaisissa huomioidaan hyvinvointialueen rooli kotoutumisen edistämisessä. TE-toimisto ja kunta vastaavat jatkossakin alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta, mutta ne voivat pyytää hyvinvointialuetta osallistumaan siihen, mikäli maahanmuuttajan palvelutarve tätä edellyttää. Kunnan on laadittava alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kunta saa Kansaneläkelaitokselta tiedon näistä henkilöistä. Kunta voi laatia alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman myös muulle maahanmuuttajalle, jonka arvioidaan niitä tarvitsevan. Kunta päättää myös pakolaisten vastaanotosta ja sopii siitä ELY-keskuksen kanssa, mutta jatkossa kunnan on kuultava hyvinvointialuetta kuntaan osoittamisessa laissa säädetyissä tilanteissa. Kunnalla on myös muita kotoutumislaisissa säädettyjä tehtäviä, joihin ei esitetä muutosta.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden asumisen järjestämisvastuu siirtyy kunnalta hyvinvointialueelle 1.1.2023. Kotoutumislain mukaisesta aikuistumisen tuesta vastaavat hyvinvointialue ja kunta yhdessä omien järjestämisvastuidensa mukaisesti. Kotoutumislaisissa säädetään valtion korvauksista kotoutumisen edistämisessä. Osa korvattavista kustannuksista syntyy jatkossa hyvinvointialueille, joten myös korvaukset maksetaan hyvinvointialueille. Kunnan korvausten edellytyksenä on

kunnan kotouttamisohjelma sekä ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

Tilapäistä suojelua saavat ovat tällä hetkellä pääasiassa vastaanottopalveluiden piirissä, koska heillä ei yleensä ole kotikuntaa. Keväästä 2023 alkaen he voivat kuitenkin saada kotikunnan vuoden Suomessa oleskeltuaan, jolloin kunnan ja muiden viranomaisten rooli palveluiden järjestämisessä kasvaa. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta (HE 135/2022 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2023.

Esityksessä esitetään kotoutumislakia muutettavan tilapäistä suojelua saavien henkilöiden kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisen turvaamiseksi. Laissa esitetään, että kunnille ja hyvinvointialueille voitaisiin maksaa valtion korvauksia palveluiden järjestämisestä niiden tilapäistä suojelua saavien osalta, joille on myönnetty kotikunta. Kustannuksia korvattaisiin samoin perustein kuin esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavan henkilön palveluiden kustannuksia korvataan. Kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kunta on laatinut 32 §:ssä tarkoitetun kunnan kotouttamisohjelman ja tehnyt tämän lain 41 §:ssä tarkoitetun sopimuksen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Esityksessä ehdotetaan myös, että tilapäistä suojelua saaviin sovellettaisiin kuntaan osoittamista koskevaa sääntelyä ja selkeytettäisiin kuntaan osoittamisen viranomaisvastuita ja muutettaisiin kotoutumisen edistämisestä annettua lakia vastaamaan paremmin nykyistä käytäntöä henkilöiden kuntaan siirtymisprosessien osalta. Muutosten johdosta haavoittuvassa asemassa oleva tilapäistä suojelua saava, joka täyttää kotikunnan saamisen edellytykset, osoitettaisiin kuntapaikalle. Pääosa tilapäistä suojelua saavista muuttaisi kuntaan itsenäisesti tai vastaanottokeskuksen tukitoimia hyödyntäen.

Esittelijä

Hyvinvointijohtaja Pirjo Nikula

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta linjaa kotouttamislain muutoksiin liittyvää valmistelua Vaalan kunnassa. Asian valmistelua jatketaan.

Päätös: Hyväksyttiin. Hyvinvointilautakunta kävi asiasta keskustelua ja hyvinvointijohtaja jatkaa asian valmistelua.
